

פרק רביעי

שמחת בית השואבה

- * שמחת הגאולה – "הנה זה (המלך המשיח) בא"
- * על כאו"א להשתתף בעצמו בהשמחה, ועד כמו בעה"ב, להיות רוח החי'
- * שמחה באופן של פריצת גדר, למעלה ממדידה והגבלה
- * הוספה בהשמחה מיום ליום
- * הוספה בצדקה שמקרבת את הגאולה

כד. האמור לעיל אודות כללות הענין דחג האסיף ושייכותו לאושפיזין, צריך להתבטא במעשה בפועל, כהכלל בכל עניני התורה ש"לא המדרש עיקר אלא המעשה"²⁰⁵.

ובהקדמה – שאף שישנם מצוות התלויות בדיבור, כמו מצות תלמוד תורה, מצוה עיקרית ("תלמוד תורה כנגד כולם"²⁰⁶), שצ"ל בדיבור²⁰⁷ דוקא²⁰⁸, ויש מצוות עיקריות התלויות במחשבה וכוונת הלב, כמו אמונת ה' ויחודו ואהבתו ויראתו כו', שש מצוות "שחיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו . . סימנם שש²⁰⁹ ערי מקלט²¹⁰ תהינה לכם"²¹¹, הרי, גם במצוות אלו ישנו הכלל ש"המעשה הוא העיקר", שכתוצאה מזה ניתוסף עוד יותר בענינים של מעשה בפועל.

ובנוגע לעניננו – שהדיבור בעניני חג האסיף והאושפיזין וכו', צריך להביא לידי הוספה בשמחת בית השואבה.

וע"פ האמור לעיל שחג האסיף, ובמיוחד בשנה זו, מורה על גמר ושלמות מעשינו ועבודתינו (ע"י ההליכה בדרכיהם ואורחותיהם של האושפיזין) כל זמן משך הגלות, שאז חוזרים ומתאספים כולם יחדיו לארצנו הקדושה בגאולה האמיתית והשלימה, מובן, ששמחת בית השואבה

(205) אבות פ"א מ"ז.

(206) פאה ספ"א.

(207) ושייך גם במעשה – ע"י כתיבת דברי תורה (ראה שו"ע ואדה"ז אר"ח סמ"ז ס"ג), אבל, המעשה אינו יכול להיות בכל הזמנים שבהם ישנו החיוב דלימוד התורה, שהרי מעשה הכתיבה אסור בשבת ויו"ט.

(208) והמהרהר בדברי תורה אינו צריך לברך (שו"ע שם ס"ד, ואדה"ז שם ס"ב).

(209) מסעי לה, יג.

(210) ויש לבאר השייכות ל"ערי מקלט" – שהשייבה בהם צריכה להיות באופן של קביעות ונצחיות, "שאינו יוצא משם לעולם (עד מות הכהן הגדול)", אפילו בשביל דבר הכי חשוב, עד כדי כך ש"כל ישראל צריכין לתשועתו" (רמב"ם הלי' רוצח ושמירת נפש פ"ז ה"ח).

ולעזר גם מהשייכות ד"ערי מקלט" ללימוד התורה – "דברי תורה קולטין" (מכות י"ד, א) – שחיובן בכל רגע ורגע* (ראה סנהדרין צט, סע"א. רמב"ם הלי' ת"ת ספ"ג. ועוד).

(211) אגרת המחבר שבריש ספר החינוך (וסופה).

* וגם בזמנים שיש הגבלה בלימוד התורה, כמו בתשעה באב, הרי [נוסף לכך שמשותדלים ומחפשים עצות לבטלן, ועד לביטול כללות הצום והפיכתו לששון ולשמחה ומועדים טובים] ההגבלה היא רק אם ללמוד ענין פלוני או פלוני, אבל עצם החיוב דלימוד התורה (בענינים שמוותר ללמוד בהם) הוא בכל התוקף גם בת"ב.

צ"ל בקשר ובשייכות לשמחת הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "הנה זה (המלך המשיח) בא", שאז ממשיכים את שמחת בית השואבה בבית המקדש השלישי.

ונתינת כח מיוחדת על זה כשחוגגים שמחת בית השואבה בד' אמותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, בבית הכנסת (תפלה) ובית המדרש (תורה) ובית מעשים טובים (גמ"ח) שלו, בית משולש, מעין ודוגמת²¹² ביהמ"ק (שיש בו ג' קדושות²¹³, ובפרט ביהמ"ק) השלישי שכולל גם בית ראשון ושני²¹⁴ (משולש), שזוהי ההכנה המתאימה שתיכף ומיד נעשה המשך ושלמות השמחה בביהמ"ק השלישי.

ובנוגע להשמחה בפועל ממש – יש להדגיש כמה פרטים הנוגעים למעשה שהוא העיקר, כדלקמן.

כה. ההשתתפות בהשמחה:

על כל אחד ואחד להשתתף בהשמחה בכל הפרטים – "רוקדן ומספקין ומטפחין ומפוזין ומכרכרין כל אחד ואחד"²¹⁵ – שלא מספיק שאחד יטפח בכפיו ("אטשן מיט די הענט") לריקודו של חברו, אלא כאו"א צריך לרקוד בעצמו, כמוכן ופשוט שאין להשוות את הטיפוח בכפיו לריקודו של חברו להריקוד שלו בעצמו בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו (ע"ד ובדוגמת החילוק בין עניית אמן על ברכה שמברך חברו על אכילת פרי לאמירת הברכה על פרי שאוכל הוא בעצמו ונעשה דם ובשר כבשרו).

ויתירה מזה: לא זו בלבד שכאו"א צריך להשתתף בהשמחה, כמו שותף, אלא עוד זאת, שצריך להשתדל להתנהג כמו בעה"ב²¹⁶ ולהיות "רוח החי" בהשמחה.

ובפרטיות יותר:

גם כאשר העומד בראש (בארגון ועריכת שמחת בית השואבה) הוא

212) ראה בארוכה קונטרס בענין בית רבינו שבבבל (קה"ת תשנ"ב – נדפס גם לקמן ע' 413 ואילך).

213) ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה.

214) ראה זח"ג רכא, א.

215) רמב"ם הל' לולב פ"ח ה"ג.

216) ופשוט שאין הכוונה ל"מנהג בעלי בתים"... אלא הנהגה המתאימה לבעלותו של הקב"ה.

מישהו אחר, שאז צריך להזהר שלא לפגוע בבעלותו משום השגת גבול וכיו"ב – יכול וצריך להשתדל להיות "רוח החי" בהשמחה, ובדאי שהעומד בראש (שאינו "מישהו אחר" אלא רעהו ואחיו, ועד כמותו ממש, "ואהבת לרעך כמוך"²¹⁷) לא יתרעם על כך שמתנהג כמו בעה"ב ("ראוועט בעה"ב שקייט"), כיון שמתנהג ע"פ התורה, שזוהי בעלותו של הקב"ה.

ועאכו"כ כשהולך לשמח יהודים אחרים בשמחת בית השואבה²¹⁸ (ובפרט בחול-המועד שיכולים וצריכים לנסוע²¹⁹ גם למקומות רחוקים) ובא למקום מסויים שמאיזו סיבה שהיא אין שם מישהו שביכלתו להנהיג ולנהל את השמחה – נעשה הוא הראש והמנהיג במקום זה, ולא עוד אלא שאין לו להמתין עד שיבקשו ממנו להנהיג את השמחה (כיון שאין זה לפי כבודו להציע את עצמו), ואין צריך לומר שלא יסרב כשמבקשים ממנו²²⁰, אלא תיכף ומיד (ללא שהיות) עליו להתחיל בהנהגת וניהול שמחת בית השואבה במקום זה.

כו. אופן השמחה:

שמחה בכלל היא באופן של פריצת גדר, ועאכו"כ שמחת יו"ט שחיובה מן התורה, ובפרט שמחת יו"ט דחג הסוכות, "זמן שמחתנו", ש"ש שלש שמחות כתיב בחג" – בודאי שצריכה להיות באופן של פריצת גדר, למעלה ממדידה והגבלה.

ולכל לראש – פריצת הגדרים וההגבלות שמגביל את עצמו, שהנהגה כזו היא מתאימה עבורו והיא לפי כבודו והנהגה זו אינה מתאימה עבורו ואינה לפי כבודו – לא הכבוד שלו ח"ו, אלא כבוד התורה והחסידות

(217) ראה לעיל הערה 36.

(218) וכמ"ש הרמב"ם ששמחה אמיתית היא כאשר משתף אחרים בשמחתו (ראה הל' יו"ט פ"ו הי"ז-יח).

(219) ועד שהנסיעה עצמה היא (לא רק מותרת, אלא) מצוה – כהוראת המשנה (אבות פ"ד מ"ב. וראה לקו"ש ח"ו ע' 371 ואילך. וש"נ) "הוי רץ למצוה" (כולל גם הנסיעה במכונית שע"ז נעשית הריצה ביתר שאת וביתר עוז).

(220) ובפרט כשנמצאים כבר באמצע שמחת בית השואבה (שכבר התחילו לחגוג במקומות אחרים כו') שאז ישנו ציווי מיוחד שלא לסרב כדי שלא להפסיק באמצע. ע"ד שמצינו בנוגע להעמדת שליח ציבור באמצע התפלה (טושו"ע (ואדה"ז) אר"ח סנ"ג סי"ז (ס"כ)).

שלמד וכו' וכו' – ה"ז דבר הכי פשוט (ובודאי אין צריך להאריך בזה) שצריך לפרוץ גדרים והגבלות אלו.

ויתירה מזה: גם לאחרי ששמח ורוקד בשמחת בית השואבה משך זמן ארוך עד שרגליו עייפות מרוב הריקוד וידיו עייפות ממחיאיות-כפים, ונופלת לו מחשבה להפסיק לרקוד, או שמישהו מעיר לו שהגיע הזמן להפסיק לרקוד – הרי, לא זו בלבד שאינו נותן שיבלבלוהו מהשמחה, אלא אדרבה, שסוחף בהשמחה גם את (הדבר ועאכו"כ) האדם המבלבל, באמרו: "הער זיך אַיין", הנך נקרא "אדם", ע"ש אדמה לעליון²²¹, שהוא למעלה מכל מדידה והגבלה, וכיון שכן, עליך לצאת מהמדידה וההגבלה שלך, ולשמוח בשמחת בית השואבה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה!

כז. השמחה במשך שבעת ימי החג ובהוספה מיום ליום:

מצינו בשמחת נישואין שנמשכת בשבעת ימי המשתה, שיש צורך ב"פנים חדשות" כדי שתהי' השמחה בשלימותה²²². ומזה מובן גם בנוגע לשמחת החג, ושמחת בית השואבה, שכיון שע"פ ציווי התורה צריכה להיות במשך שבעה ימים זה אחר זה, בודאי שהקב"ה נותן כח לכאו"א מישראל להיות בעצמו בבחינת "פנים חדשות"²²³, שעייז יוכל להיות בשמחה אמיתית במשך שבעת ימי החג, ולא עוד אלא שמיום ליום יוסיף בהשמחה באופן נעלה יותר, כהציווי (שהוא גם נתינת-כח) "מעלין בקודש"²²⁴.

ועד כדי כך, ש"יעיד עליו יודע תעלומות" (כהלשון הידוע²²⁵) שהשמחה שלו היא שמחה אמיתית באופן של עליוי והוספה מיום ליום. ויש להוסיף ולהבהיר הכוונה בהלשון "יעיד עליו יודע תעלומות" בשייכות לענינו:

(221) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.

(222) ראה טושו"ע אה"ע ס"ב ס"ז.

(223) והחידוש בזה לגבי שמחת נישואין – שה"פנים חדשות" שבשמחת נישואין אינם אלא אצל האורח החדש שבא ביום זה, אבל אלו שהשתתפו בהשמחה אתמול נשארים עם אותם פנים כמו אתמול, משא"כ בנוד"ד, שה"פנים חדשות" הם אצל כל בני"י שהשתתפו בשמחת בית השואבה בימים שלפנ"ז.

(224) ברכות כח, א. וש"נ.

(225) רמב"ם הלי' תשובה פ"ב ה"ב.

אין הכוונה שהשמחה היא בתעלומות לבו בלבד, וכיון ש"אין אדם יודע מה בלבו של חבירו"²²⁶, יש צורך ש"יעיד עליו יודע תעלומות", כי, בודאי שהשמחה היא בהתגלות לבו, ו"לבא פליג לכל שייפיין"²²⁷, שפורצת ומתגלה בהנהגתו בפועל, בדיבור ובמעשה, אלא, שבהוספה על התגלות השמחה לעין כל, "יעיד עליו יודע תעלומות" שהשמחה היא פנימית ונעלית עוד יותר.

ולהעיר גם מהדיוק ד"יעיד עליו יודע תעלומות", עדות דוקא – כידוע²²⁸ ש"עדות" פועלת מציאות הדבר ע"פ תורה, ובמילא נעשה כן גם במציאות העולם²²⁹, ועד"ז בנדו"ד, שנוסף על ההשתדלות דהאדם בהשמחה, פונה הקב"ה מכל עסקיו²³⁰, כביכול, ו"מעיד" עליו לפעול אצלו הוספה בהשמחה באופן שבאין-ערוך לגמרי.

כח. ומלבד העילוי וההוספה מיום ליום בכל שבעת ימי החג, ישנו עילוי נוסף מצד מעלת היום, ולדוגמא:

ביום השני – הוספה מיוחדת בהשמחה מצד ענינו של האושפיזא, יצחק, ע"ש השחוק והשמחה. ומעלה נוספת בקביעות שנה זו, שיום השני דסוכות חל ביום השלישי שהוכפל בו כי טובי²³¹.

ביום השלישי – לאחרי השמחה בשני ימים ראשונים באופן ד"כפלים לתושי"²³², ניתוסף גם המעלה דיום השלישי, שהשמחה היא באופן של "חזקה".

ביום הרביעי – שישנו כבר הרוב דשבעת ימי הסוכות²³³, ו"רובו

(226) פסחים נד, רע"ב.

(227) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, רע"ב. רכא, ב. רלב, א.

(228) ראה לקו"ש ח"ט ע' 188. וש"נ.

(229) ומודגש במיוחד בשייכות ליו"ט – העדות דקידוש החודש שבה תלוי הקביעות דהימים טובים.

(230) כלשון חז"ל – תו"כ ופרש"י בחוקותי כו, ט. ועוד.

(231) ראה לעיל סוסט"ז ובהערה 146.

(232) לשון הכתוב – איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

(233) וההמשך דשמיני-עצרת (שבצירוף עמו אין זה עדיין רובו, אלא שוה בשוה) – אינו גורע

המעלה דרובו ביחס לשבעת ימי הסוכות, אלא מוסיף ענין בפ"ע.

ככולו"²³⁴; וביום החמישי – שישנו הרוב (רובו ככולו) גם ביחס להמשך דשמיני-עצרת.

ביום הששי – שבקביעות שנה זו חל ביום השבת, שנוסף על השמחה דהיו"ט ישנה גם השמחה דיום השבת, "ביום שמחתכם אלו השבתות"²³⁵, כולל ובמיוחד שמחת הגאולה (כנ"ל סכ"ד), כיון שיום השבת הוא מעין ודוגמת "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"²³⁶.

ועאכו"כ ביום השביעי, שבו צריכה להיות השמחה בריבוי גדול שכולל את כל הימים שלפניו, כמודגש בשמו, "הושענא רבה", ע"ש ריבוי ה"הושענות", כולל גם אלו שנאמרו בכל הימים שלפניו, ועד"ז שאר עניני עבודת היום, כמו אמירת כל ספר התהלים²³⁷, וכן ה"הי רצון" בתוספת נוסח מיוחד שאומרים לאחרי כל ספר, וכיו"ב בשאר עניני היום, שמצד מעלות אלו ניתוסף גם בהשמחה²³⁸.

ומתכוונים להוסיף עוד יותר בהשמחה – כיון שתיכף נכנסים לשמיני-עצרת, שבו באים כל עניני חג הסוכות באופן של קליטה (עצרת מלשון קליטה²³⁹) בפנימיות²⁴⁰, ועאכו"כ בשמחת-תורה, ולאח"ז בשבת בראשית²⁴¹, שבו נעשית העלי' והשלימות ("ויכולו"²⁴²) דשמע"צ ושמח"ת,

(234) נזיר מב, רע"א. וש"נ.

(235) ספרי בהעלותך יו"ד, יו"ד.

(236) תמיד בסופה.

(237) ולאחרי אמירת תהלים – מחלקים הגבאים תפוח מתוק.

(238) ובדאי ששמחה גדולה זו אינה מפריעה ח"ו לאמירת התהלים, כיון שישנו ריבוי זמן –

הרבה יותר משיעור הילוך מיל נ"ח רגעים או כ"ד רגעים (טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סתני"ט ס"ב (ס"י)) – עד להתחלת אמירת תהלים.

(239) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ צא, א. ובכ"מ.

(240) ומזה נעשית ההולדה דמעשים טובים כו' בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח במשך כל השנה (ראה סה"מ מלוקט ח"א ע' שעב. וש"נ).

(241) וגם בקביעות שנה זו שמפסיקים בין שמע"צ ושמח"ת לשבת בראשית ב"המבדיל בין

קודש לחול" – הרי, נוסף לכך שההבדלה עצמה היא באופן שממשיכים הקודש בחול (ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ה), שעניני החול נעשים "לשם שמים", ועד ל"חולין על טהרת הקודש", יש מעלה בימי החול גם בנוגע לעניני קדושה ותומ"צ ממש, כמו בנוגע למצות תפילין ("הוקשה כל התורה כולה* לתפילין" (קידושין לה, א. וש"נ)) שקיומה בימי החול דוקא, וכיון

(* הכוונה בזה – למצוות שבתורה (ראה לקו"ש ח"ט ע' 79 הערה 3), אבל, כיון שהלשון הוא "תורה", י"ל שרומז גם לתורה ב"ע, ו"כל התורה כולה". נגלה דתורה ופנימיות התורה, כולל גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש.

ועד שמתעוררת שאלה וקושיא: למה צריכים להתאפק ולהמתין אפילו משך זמן קצר ("א קורצע וויילע") ולא מתחילים מיד את השמחה הכי גדולה?!... – ויה"ר שתשאר רק שאלה זו בלבד, כיון שכל שאר השאלות מהענינים המבלבלים יתבטלו לגמרי!

כט. והמעשה הוא העיקר – לחגוג את שמחת בית השואבה בכל מקום ומקום באופן דמוסיף והולך ואור, ועוד והוא העיקר – שממשיכים בחגיגת שמחת בית השואבה בביהמ"ק השלישי, כיון שזוכים לגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, "לא עיכבן כהרף עין"²⁴³.

ובפרט ע"י ההוספה במצות הצדקה (בחול המועד) ע"י השליחות-מצוה לצדקה (ובהוספה מדילי') – שנוסף לכך שכל פעולה ופעולה בעניני תומ"צ בכחה להכריע את העולם כולו לכף זכות ולגרום תשועה והצלה (כפס"ד הרמב"ם²⁴⁴), יש סגולה מיוחדת במצות הצדקה, כמארז"ל "גדולה צדקה שמקרכת את הגאולה"²⁴⁵, שתמורת ה"צדקה (ש)עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות"²⁴⁶, עושה הקב"ה הצדקה האמיתית ד"קרב פזורנו מבין הגוים", ו"קבצנו²⁴⁷ יחד מארבע כנפות הארץ" – חג האסיף.

ובפשטות – שכל בניי, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"²⁴⁸, מתקבצים מכל קצוי תבל, ולוקחים עמהם הבתי-כנסיות והבתי-מדרשות וכל עניני הביורורים כו', ובאים כולם יחדיו, "עם ענני שמיא"²⁴⁹, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, ולבית המקדש השלישי, "מקדש אדני-כוננו ידיך"²⁵⁰, ושם חוגגים שמחת בית השואבה בתכלית השלימות, כולל

שבמשך שבעת ימי הסוכות ושמע"צ ושמח"ת אין מניחים תפילין, גדולה ביותר התשוקה להנחת תפילין ביום חול הראשון שלאחרי היו"ט (כידוע הסיפור בזה אודות הרה"צ ר' לוי"צ מבארדיטשוב).

(242) בראשית ב, א. וראה אה"ת עה"פ.

(243) מכלתא ופרשיי בא יב, מא. ועוד.

(244) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(245) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.

(246) פסחים פז, ב.

(247) "קבץ" – הגימטריא ד"בכל מכל כל" (כנ"ל סי"א).

(248) בא יו"ד, ט.

(249) דניאל ז, יג. וראה סנהדרין צח, א.

(250) בשלח טו, יז.

גם ש"משם²⁵¹ שואבין רוח הקודש"²⁵², כיון שיקויים היעוד²⁵³ "אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם" – תיכף ומיד ממש²⁵⁴.

(251) ירושלמי סוכה רפ"ה.

(252) להעיר שרוח הקודש הוא בספירת המלכות, וספירת המלכות קשורה עם כתר.

(253) יואל ג, א.

(254) בלילות א' וב' – התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון הקפות לאביו הרלו"צ ז"ל. ובלילות ד' וה' – נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א לכאו"א שטר של דולר לצדקה (המו"ל).